

Frågor och svar - Synfältssimulatore

Nedanstående frågor som handlar om att Transportstyrelsen rekommenderar VTI att pausa simulatore rör enbart verksamheten att testa körförmåga hos individer med synfältsbortfall. VTI har mycket annan verksamhet kopplat till simulatore och den berörs inte av pausningen.

Bakgrund

Transportstyrelsen har varit huvudfinansierare för ett forsknings- och utvecklingsprojekt vid Statens Väg och Transportforskningsinstitut, VTI. Målet med projektet var att för personer med synfältsdefekter skapa en simulatorbaserad metod för provkörning för behörighet B.

Projektet pågick i drygt tre år och under hösten 2016 påbörjades reguljära körningar i simulatore. En körning i simulatore kostar 18 750 kr och betalas av medborgaren. En godkänd körning i simulatore har vägt tungt i Transportstyrelsen bedömning av om undantag från de medicinska kraven rörande synfältsdefekter kan beviljas eller inte.

Det har inkommit ansökningar om undantag där förare med mycket stora synfältsbortfall har klarat körningen i simulatore. Dessa ansökningar har gett upphov till frågor kring simulatore.

- Är synfälten inte så viktiga för att kunna köra bil säkert?
- Är simulatore inte ett tillräckligt känsligt instrument för att fånga upp vilka som klarar att kompensera för sina synfältsdefekter?
- Är svaret en kombination av ovanstående frågeställningar?

För att försöka svara på dessa frågor kommer Transportstyrelsen att genomföra en utvärdering av simulatorverksamheten som beräknas bli klar innan årsskiftet.

Sammanfattning av vad som besvaras i frågorna nedan

- Transportstyrelsen ser ett behov av att utvärdera verksamheten med simulatore eftersom det har visat sig att flera personer med mycket stora synfältsdefekter har klarat körningen i simulatore.
- Det är, precis som tidigare, inte givet att den som klarar körningen i simulatore får sin ansökan om undantag beviljad. Det görs en sammantagen bedömning av varje ansökan.
- Under utvärderingen är det inte försvarbart att enskilda ska betala den stora kostnad som är förknippad med en körning i simulatore.

Varför pausas körningarna i simulatoren?

Vi ser ett behov av att utvärdera verksamheten med simulatoren eftersom flera personer med mycket stora synfältsdefekter har klarat körningen. Vi vet inte vad vår utvärdering kommer att visa, men den beräknas vara klar vid årsskiftet. Om simulatoren efter utvärderingen bedöms vara för okänslig för att kunna skilja på vem som kan kompensera för sina synfältsdefekter och vem som inte kan kompensera, kommer en körning i simulatoren inte längre att vara ett tungt vägande skäl till undantag. Då är det inte rimligt att den enskilde betalar dyrt för en körning som i slutändan inte spelade särskilt stor roll. Under tiden som utvärderingen pågår har därför Transportstyrelsen rekommenderat VTI att pausa körningarna i simulatoren, vilket VTI har gjort.

Hur tänker ni utvärdera simulatorverksamheten?

Vi kommer att titta på vilken publicerad vetenskap det finns inom området och prata med experter. Transportstyrelsen ska agera enligt förvaltningslagen, den säger att vi ska vara sakliga, alltså grunda våra beslut på fakta.

När är utvärderingen klar?

Vi hoppas vara klara innan årsskiftet. Parallellt med utvärderingen arbetar vi med en översyn av syn- och diabeteskapitlen, och en översyn av förarutbildningssystemet. De kan du läsa mer om här.

<http://transporten.ia.tsnet.se/Nyhetsarkiv/2018/Nu-startar-vi-en-oversyn-av-forarutbildningssystemet-for-personbil/>

<https://www.transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/Korkort/ta-korkort/medicinska-krav/oversyn-syn-och-diabetes/>

Kommer ni att lägga ned simulatoren?

Transportstyrelsen kan inte lägga ned simulatoren, det kan bara VTI göra. Om det visar sig att simulatoren inte är en tillförlitlig grund för undantag förlorar den sin mening och det finns då ingen anledning för VTI att ha den kvar. I dagsläget ser vi ett behov av att utvärdera simulatoren för att förstå hur vi ska göra framöver.

Vem berörs?

Enskilda medborgare med synfältsdefekter som har haft för avsikt att visa sin kompensationsförmåga genom körning i simulatoren vid VTI.

Hur påverkar detta mig som står i kö till simulatorkörningen?

Du som ännu inte har kört i simulatoren kommer inte att erbjudas en tid för att få köra. Det beror på att Transportstyrelsen har rekommenderat VTI att

pausa simulatorverksamheten under den tid som utvärderingen pågår. Anledningen till det är att vi inte vill att du ska betala pengar för något som du inte får ut något av (i det fall utvärderingen visar att simulatören inte bedöms kunna skilja på de som kan respektive inte kan kompensera för sina synfältsdefekter).

Varför kan inte körningar i simulatören fortsätta under tiden som utvärderingen pågår?

Om simulatören efter utvärderingen bedöms vara för okänslig för att kunna skilja på vem som kan kompensera för sina synfältsdefekter och vem som inte kan kompensera, kommer en körning i simulatören inte längre att vara ett tungt vägande skäl till undantag. Om verksamheten vid VTI fortsätter som vanligt under tiden som utvärderingen pågår finns risk att medborgare som betalat och klarat simulatören inte har någon användning av det. Det vill vi undvika.

Men kan jag inte få köra i simulatören ändå?

Vi vet inte vad vår utvärdering kommer att visa. Därför är det inte försvarbart att låta enskilda betala för körning i simulatören till en dyr kostnad innan vi vet utfallet av utvärderingen.

När börjar de nya förutsättningarna att gälla?

VTI har, på Transportstyrelsens rekommendation, pausat simulatören från och med den 13 juni 2018.

Hur påverkar detta mig som redan har beviljats undantag för mina synfältsdefekter med en godkänd körning i simulatören som grund?

För dig som har beviljats undantag gäller undantaget så länge som dina synfältsdefekter inte förvärras.

Hur vet jag om min syn förvärras?

Du kan rådfråga din läkare. I slutändan är det Transportstyrelsen som bedömer om din syn förvärrats och det därför finns anledning att återkalla körkortet.

Jag har redan sökt undantag med en simulatörkörning som underlag. Hur påverkar det mig?

Precis som tidigare kommer Transportstyrelsen att utreda din möjlighet till undantag utifrån det underlag som du har skickat in. Transportstyrelsen gör en sammantagen bedömning av dina möjligheter att beviljas undantag. Bedömningen görs bland annat utifrån ditt resultat i simulatören, omfattningen av dina synfältsdefekter och orsaken till dina synfältsdefekter. Det betyder att en godkänd körning i simulatören, liksom tidigare, inte per automatik leder till att din ansökan beviljas. Det betyder också att

Transportstyrelsen behöver tillförlitliga och aktuella synfältskartor för att kunna bedöma omfattningen av dina synfältsdefekter.

Jag har kört i simulatormen men inte skickat in min ansökan om undantag ännu. Hur påverkar det mig?

Precis som tidigare kommer Transportstyrelsen att utreda din möjlighet till undantag utifrån det underlag som du har skickat in. Transportstyrelsen gör en sammantagen bedömning av dina möjligheter att beviljas undantag. Bedömningen görs bland annat utifrån ditt resultat i simulatormen, omfattningen av dina synfältsdefekter och orsaken till dina synfältsdefekter. Det betyder att en godkänd körning i simulatormen, liksom tidigare, inte per automatik leder till att din ansökan beviljas. Det betyder också att Transportstyrelsen behöver tillförlitliga och aktuella synfältskartor för att kunna bedöma omfattningen av dina synfältsdefekter.

Är det inte en trafiksäkerhetsrisk att fortsätta bevilja undantag för de personer som redan har kört i simulatormen men som ännu inte har beviljats undantag?

Innan utvärderingen är klar har vi svårt att uttala oss om simulatormetoden på ett tillförlitligt sätt kan visa skillnad mellan vilka som kan kompensera för sina synfältsdefekter och vilka som inte kan kompensera. Varje ansökan om undantag som omfattar ett resultat från simulatorkörningen hanteras under tiden som utvärderingen pågår på följande sätt. En bedömning av simulatorkörningen, omfattningen av synfältsdefekterna och orsaken till synfältsdefekterna görs. Det betyder att en godkänd körning i simulatormen, liksom idag, inte per automatik leder till att ett undantag beviljas utan det är en sammantagen bedömning som ligger till grund för beslutet. Transportstyrelsen tar ställning till trafiksäkerhetsrisken i alla beslut om undantag från de medicinska föreskrifterna.

Men om det finns en risk med simulatormen, varför lägger ni inte omedelbart ner den?

Transportstyrelsen kan inte besluta om att lägga ner simulatormen, det kan bara VTI göra. Transportstyrelsens roll är dessutom att ta hänsyn både till tillgänglighet och till trafiksäkerhet, det vill säga att balansera båda de perspektiven mot varandra. Om vi skulle rekommendera VTI att omedelbart lägga ner simulatormen skulle det leda till att vi begränsar tillgängligheten utan att det finns någon konstaterad förhöjd trafiksäkerhetsrisk. Det vill vi undvika. Vi vill därför utvärdera simulatormen för att ha saklig grund för hur vi ska arbeta framöver. Vi tvivlade inte på simulatormens förmåga att skilja på de som kunde kompensera för sina synfältsdefekter när undantagsverksamheten började. Men att personer med stora synfältsdefekter klarat simulatormen gör att vi vill utvärdera den.

Kommer jag att få tillbaka avgiften för körningen i simulatören om jag får avslag på min ansökan om undantag?

Avgiften för körningen i simulatören har tagits ut av VTI och avser de omkostnader som VTI har vid en körning i simulatören. Vi har inte någon möjlighet att återbetala avgiften.

Hur kan ni ge avslag när ni har sagt att en godkänd körning i simulatören alltid leder till en beviljad ansökan?

Det har vid något tillfälle förekommit uppgift i media om att vi uttalat oss om att en godkänd körning i simulatören alltid leder till en beviljad ansökan. Det är mycket olyckligt att Transportstyrelsen har uttalat sig på det viset. Enligt legalitetsprincipen krävs det lagstöd för att en myndighet ska kunna ge förhandsbesked och lagstöd saknas i körkortslagen (1998:488). Vi kan därför inte göra ett sådant uttalande. Vi gör alltid en sammantagen bedömning av hur stor trafiksäkerhetsrisken är och möjligheterna att beviljas undantag. Bedömningen görs bland annat utifrån resultat i simulatören, omfattningen av synfältsdefekterna och orsaken till synfältsdefekterna.

Varför måste jag skicka in nya synfältskartor? Jag har ju klarat körningen i VTI:s simulator. I mitt ärende finns synfältskartor som bara är några år gamla.

Om du har en ögonsjukdom som är progressiv, vilket betyder att din sjukdom förvärras med tiden, behöver Transportstyrelsen ha en så aktuell bild som möjligt av dina synfältsdefekter. Beslutet fattas utifrån en sammantagen bedömning där aktuella och tillförlitliga synfältskartor är en viktig del.

Jag har fått avslag på min undantagsansökan för att jag inte har kommit in med aktuella synfältskartor – vad gör jag nu?

Du har alltid möjlighet att överklaga beslutet. Information om hur du överklagar står i beslutet som vi skickat till dig. Ett annat alternativ är att du kan ansöka om undantag på nytt och bifoga aktuella synfältskartor.

Jag har aldrig orsakat en enda olycka i mitt liv, varför kan inte jag få fortsätta köra bil?

Lyckligtvis inträffar allvarliga olyckor inte så ofta. Att du inte har varit med om en olycka tidigare kan bero på en mängd faktorer som till exempel hur erfaren förare du är, hur mycket tid du tillbringar i trafiken, hur mycket trafik det har varit, hur svår trafik det har varit, typ av väglag, väder etc. Sammantaget innebär de här faktorerna en risk för att en olycka ska inträffa. När risken blir tillräckligt stor är det inte längre tillräckligt säkert, för dig och andra, att du fortsätter köra bil. Om du till exempel har synfältsdefekter kan riskerna bli för stora för att du ska kunna fortsätta köra bil. Transportstyrelsens uppgift är då att minska risken för allvarliga skador eller

omkomna i hela transportsystemet. Det innebär att vi återkallar ditt körkort även om vi förstår att det begränsar din rörelsefrihet.

Kommer det att finnas någon möjlighet för personer som inte uppfyller synfältskraven att få genomföra en provkörning för att visa sin förmåga till kompensation?

Den möjligheten finns inte under tiden som utvärderingen pågår. Vi ser det inte som försvarbart att låta enskilda betala den stora kostnad som en körning i simulatorn innebär då vi inte säkert vet om simulatormetoden är tillförlitlig. Vi kan inte uttala oss om hur det blir i framtiden. Vi anser fortfarande att ett körprov för personer med synfältsdefekter bör finnas.

Hur arbetar ni för att ett körprov, på väg eller i simulator, i framtiden kommer att vara en möjlighet för personer med synfältsdefekter?

Vi har, förutom utvärderingen av simulatorn, påbörjat en översyn av synkapitlet i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2010:125) om medicinska krav för innehav av körkort m.m. Översynen ska vara klar under 2019 och ska visa vilka alternativ som finns för att ge en så stor tillgänglighet som möjligt för personer med bland annat synfältsdefekter utan att trafiksäkerheten bedöms påverkas negativt. Olika tänkbare alternativ skulle kunna vara att föreskrifterna utformas på ett annat sätt, att simulatorverksamheten fortsätter och utvecklas (beroende på vad utvärderingen av simulatorn visar) och/eller att Transportstyrelsen förespråkar möjlighet till körprov på väg. För att möjliggöra ett körprov på väg krävs en ändring i körkortslagen (1998:488) för personer som inte har körkortstillstånd eller körkort.

Hur arbetar ni för att öka tillgängligheten för personer med synfältsdefekter?

Transportstyrelsen har påbörjat en översyn av föreskrifterna rörande syn. Målet är att få en bild av om föreskrifterna behöver utvecklas och i så fall vilka alternativ som finns för att ge en så stor tillgänglighet som möjligt utan att trafiksäkerheten bedöms påverkas negativt.

Hur tänker ni egentligen på Transportstyrelsen?

Vi vill ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet, samtidigt som ingen ska dödas eller skadas allvarligt i transportsystemet. Det betyder att vi vet att ett körkort är viktigt för den egna rörelsefriheten, men att vi också värnar om säkerheten för alla andra i transportsystemet.

Varför kan inte alla få köra bil?

En bil ger föraren en stor frihet att ta sig nästan över allt. Man kan till exempel ta sig till affären, till vänner och ut i skogen. Det är väldigt bra. Men i transportsystemet vistas barn, cyklister, andra bilar och förare. Det är

viktigt att de kan vistas tryggt i transportsystemet. Därför begränsar vi ibland tillgängligheten för vissa genom att återkalla deras körkort.

Vore det då inte bäst om inga sjuka fick köra bil?

Nej, det skulle begränsa tillgängligheten för många människor, och inte påverka trafiksäkerheten särskilt mycket. Det finns många faktorer som påverkar om en förare är säker eller inte: riskförståelse, självinsikt, erfarenhet och att följa lagar och regler är några.